

*Konferencja programowa
Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP,
Krajowej Sekcją Nauki NSZZ „Solidarność”
i Forum Związków Zawodowych*

*Szkolnictwo wyższe
i nauka w Polsce
Koncepcje partnerów społecznych*

WARSZAWA, 23 czerwca 2017

Główne mankamenty systemu szkolnictwa wyższego w Polsce

- 1. Brak strategicznego zarządzania na poziomie centralnym.*
- 2. Niestabilność przepisów prawa i przeregulowanie systemu.*
- 3. Nieefektywny i archaiczny model kariery i awansu zawodowego.*
- 4. Niedostateczny poziom finansowania badań naukowych i nakładów na szkolnictwo wyższe.*
- 5. Relatywnie niska jakość kształcenia wynikająca z masowości studiów.*
- 6. Niski stopień umiędzynarodowienia studiów i badań naukowych.*
- 7. Słaba współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym (trzecia misja uczelni).*

Negatywne efekty wad systemowych

- 1. Narastająca luka pokoleniowa i starzenie kadry naukowo-dydaktycznej.*
- 2. Warunki zatrudnienia i wynagrodzenia słabo uzależnione od aktywności naukowej i zawodowej, możliwe postawy rentierskie przy nieefektywnej okresowej ocenie dorobku.*
- 3. Systemowe przesunięcie zaangażowania nauczycieli akademickich na osiągnięcie kolejnych stopni naukowych i „produkowanie” publikacji wynikających z kryteriów oceny jednostek naukowych.*
- 4. Masowość studiów doktoranckich i dewaluacja stopni naukowych.*
- 5. Korporacyjno-oligarchiczny model uprawnień zawodowych i wyłaniania organów przedstawicielskich środowiska akademickiego.*

Pakt dla Edukacji - Szkolnictwo wyższe i nauka

We wstępie do dokumentu programowego Europa 2020 ówczesny przewodniczący Komisji Europejskiej José Manuel Barroso stwierdził:

„Warunkiem naszego powodzenia jest pełne zaangażowanie europejskich przywódców i instytucji. Do realizacji nowej strategii potrzebne są skoordynowane działania w całej Europie, obejmujące również partnerów społecznych i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego.”

System szkolnictwa wyższego

Struktura i instytucje szkolnictwa wyższego:

- 1. Należy zapewnić zrównoważony rozwój systemu szkolnictwa wyższego zgodnie z misją poszczególnych uczelni, potrzebami regionów oraz wyzwaniami o wymiarze międzynarodowym.*
- 2. Racjonalne jest utrzymanie podziału na uczelnie akademickie i zawodowe (dydaktyczne).*
- 3. Uczelnie akademickie mają kształcić i prowadzić badania, a ew. podział na uczelnie badawcze oraz badawczo-dydaktyczne powinien być ewolucyjny.*
- 4. Uczelnie powinny być autonomiczne w zakresie badań i prowadzenia kształcenia, a w pozostałych obszarach działać w ramach obowiązującego porządku prawnego.*

System szkolnictwa wyższego

Struktura i instytucje szkolnictwa wyższego:

- 5. Minister powinien mieć prawo nadzoru i kontroli w zakresie przestrzegania prawa przez uczelnię, prawidłowości prowadzenia kształcenia i gospodarki finansowej (uprawnienia właścicielskie).*
- 6. Głównym organem przedstawicielskim środowiska akademickiego powinna być Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego wybierana demokratycznie.*
- 7. Kontrolę poprawności formalnej procesu kształcenia i ocenę jakości tego procesu powinna pełnić Polska Komisja Akredytacyjna.*
- 8. Uczelnie publiczne powinny współpracować z otoczeniem społeczno-gospodarczym (trzecia misja uczelni).*

Ustrój uczelni publicznych i zarządzanie nimi

Zasady wyłaniania organów uczelni i model zarządzania uczelnią publiczną:

- 1. Ustrój uczelni oparty o autonomię rozumianą jako samorządność społeczności akademickiej.*
- 2. System wyłaniania władz tradycyjny – rektor i dziekani wybierani przez społeczność akademicką.*
- 3. Ustawowy podział kompetencji pomiędzy organy jednoosobowe (władze wykonawcze) i kolegialne mające uprawnienia kontrolne i uchwałodawcze.*
- 4. Senat najwyższą władzą uchwałodawczą w uczelni. Uchwały senatu sprzeczne z obowiązującym prawem rektor lub uprawnione organizacje związkowe mogą zaskarżyć do Ministra nadzorującego uczelnię.*

Model kariery i awansu zawodowego

Podstawowe elementy nowego modelu:

- 1. Wprowadzenie zróżnicowanych dróg awansu zawodowego i stworzenie obok naukowej, dydaktycznej ścieżki kariery akademickiej.*
- 2. Przyjęcie stopnia naukowego doktora, zgodnie z rekomendacjami Europejskiej Karty Naukowca, jako podstawowego w karierze naukowej.*
- 3. Likwidacja stopnia naukowego doktora habilitowanego oraz tytułu naukowego profesora nadawanego przez Prezydenta RP.*
- 4. Podstawą awansu i zatrudniania powinien być dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny kandydata, oceniany rzetelnie i według wcześniej znanych kryteriów.*

Model kariery i awansu zawodowego

Stanowiska naukowo-dydaktyczne i naukowe:

Asystent – mgr i doktor przez pierwsze trzy lata po doktoracie.

Adiunkt – po trzech latach od doktoratu.

Profesor – doktor mający znaczący dorobek naukowy, naukowo-dydaktyczny lub naukowo-wdrożeniowy – kontrakt na stanowisko na okres 5 lat z możliwością przedłużania na kolejne okresy 5-letnie na podstawie pozytywnej oceny okresowej osiągnięć zawodowych.

Stanowiska dydaktyczne:

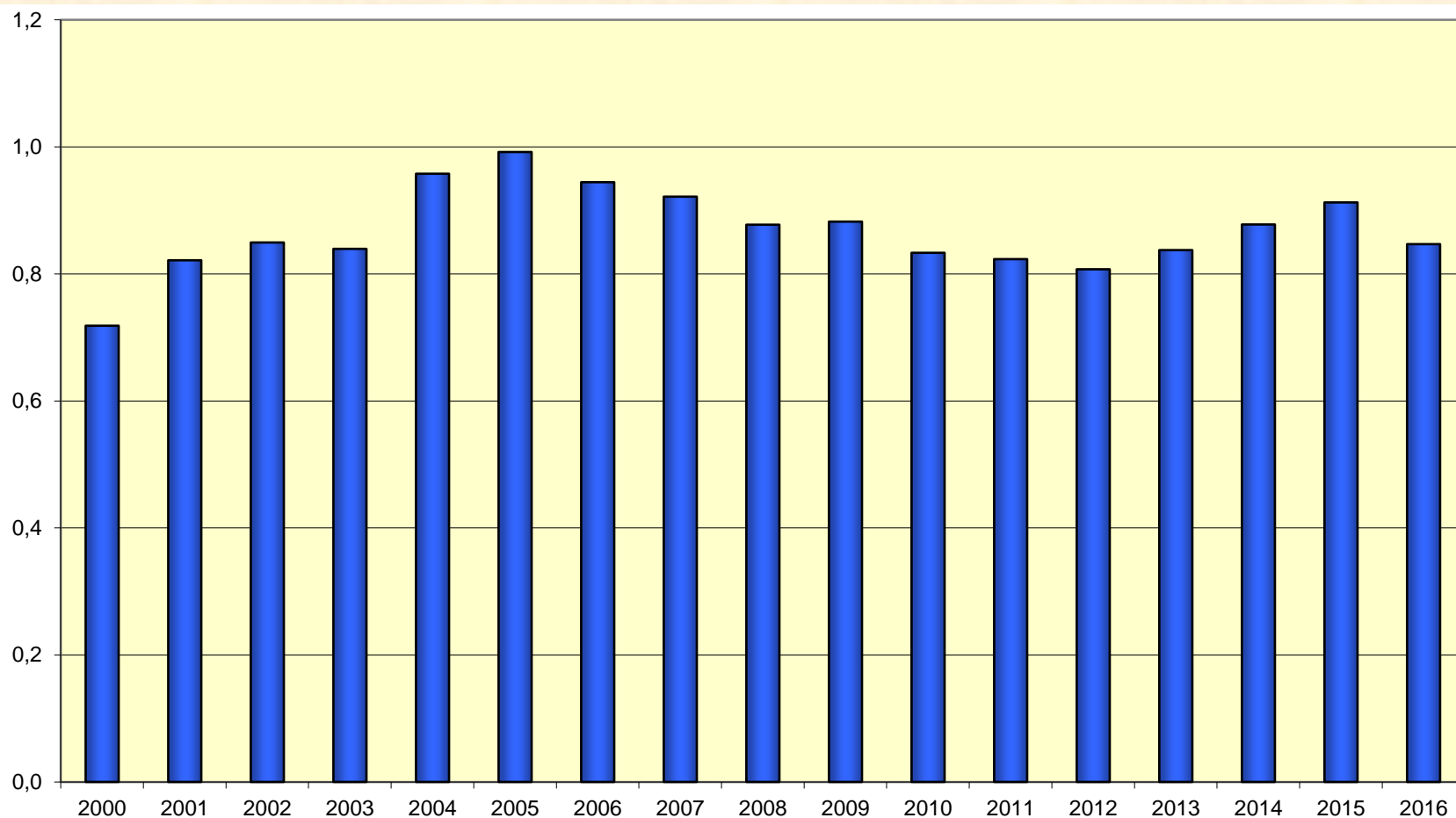
Wykładowca – mgr i doktor przez pierwsze pięć lat.

Starszy wykładowca – doktor ze stażem powyżej 5 lat.

Profesor dydaktyczny – doktor o znaczącym dorobku głównie dydaktycznym.

Finansowanie uczelni publicznych

Nakłady na szkolnictwo wyższe w relacji do PKB

Finansowanie uczelni publicznych

Poziom finansowania szkolnictwa wyższego i nauki:

- 1. Znaczące zwiększenie od roku 2018 poziomu finansowania szkolnictwa wyższego, odpowiednio do zadań edukacyjnych, w relacji do wielkości PKB, jako niezbędny warunek prawidłowej realizacji przygotowywanej obecnie reformy – Ustawa 2.0.*
- 2. Wzrost nakładów na naukę ze środków publicznych (corocznie co najmniej o 0,1% PKB od roku 2018) i wprowadzenie mechanizmów systemowych (ulgi podatkowe, fundusze inwestycyjne) stymulujących finansowanie pozabudżetowe i umożliwiających osiągnięcie w obszarze badań i rozwoju do roku 2025 nakładów w wysokości 2% PKB na poziomie zbliżonym do przyjętego w Strategii Europa 2020.*

Finansowanie uczelni publicznych

Zasady kształtowania dotacji:

- 1. Utrzymanie oddzielnych strumieni finansowych dla kształcenia oraz badań naukowych z możliwością bardziej elastycznego ich wydatkowania (np. na etaty naukowe, studia doktoranckie).*
- 2. Algorytm podziału dotacji podstawowej powinien zawierać składniki studencko-doktorancki i kadrowy z uwzględnieniem parametrów jakościowych.*
- 3. Obligatoryjne utrzymanie w systemie finansowania jednostek naukowych znaczących wydzielonych funduszy na badania statutowe (utrzymanie potencjału badawczego, uczelniane granty dla młodych badaczy), poza pulą środków przydzielanych w postępowaniu konkursowym z NCN i NCBiR.*

Sprawy pracownicze i uprawnienia związkowe

Najważniejsze postulaty:

- 1. Ustawowe gwarancje dla zakładowych organizacji związkowych prawa do uzgadniania wysokości i zasad podziału środków na wynagrodzenia.*
- 2. Gwarancje stabilności zatrudnienia nauczycieli akademickich w podstawowym miejscu pracy poprzez przyjęcie jako zasady nawiązywania stosunku pracy na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu.*
- 3. Ograniczanie wieloletowości nauczycieli akademickich z jednoczesnym znaczącym podwyższeniem wynagrodzeń w podstawowym miejscu pracy i przyjęciem zasady finansowania ze środków publicznych wyłącznie nauczycieli akademickich zatrudnionych w podstawowym miejscu pracy.*

Sprawy pracownicze i uprawnienia związkowe

Najważniejsze postulaty:

- 4. Powrót do przyjętej w 2001 roku koncepcji ładu płacowego w szkolnictwie wyższym i wprowadzenie zapisów ustawowych gwarantujących w uczelniach publicznych poziom średnich płac w grupach profesorów, adiunktów/st. wykładowców, asystentów/wykładowców i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi w relacji odpowiednio 3:2:1:1,2 w stosunku do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.*
- 5. Osoby pobierające świadczenia emerytalne nie powinny być wliczane do minimum kadrowego jak również nie powinny być uwzględniane w algorytmie wyznaczania dotacji podstawowej.*

Sprawy pracownicze i uprawnienia związkowe

Na kwestie zapewnienia młodym pracownikom nauki możliwości rozwoju naukowego i stabilnych warunków zatrudnienia zwraca uwagę Komisja Europejska w swoich zaleceniach:

„3) Aby Państwa Członkowskie, przy formułowaniu i przyjmowaniu strategii i systemów rozwoju stabilnych karier zawodowych naukowców, brały pod uwagę i kierowały się ogólnymi zasadami i wymaganiami określonymi w Europejskiej Karcie Naukowca oraz Kodeksie postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych, które znajdują się w Załączniku.”

*ZNP jako partner społeczny
w kształtowaniu ustroju
szkolnictwa wyższego i nauki*

Dziękuję za uwagę